

Posudek

Michal Šmolka

Psychologické aspekty kyberšikany

Diplomová práce, Praha, FFUK 2011. 75 stran textu + 5 příloh

Problematika využití moderních elektronických komunikačních prostředků k obtěžování druhých lidí je fenomén, který se objevuje teprve v posledních dvaceti letech. Před tím bylo možné ke stejnému účelu nanejvýš použít telefon nebo psát anonymní dopisy. Přístupnost a jednoduchost použití mobilních telefonů, mailů, komunikačních sítí způsobuje výraznější rozšíření tohoto nástroje. Co nového přináší využití moderních technologií, jak působí ve srovnání s tradičními způsoby ubližování, je z psychologického hlediska otázka relevantní. Je nepochybné, že autor, který již pracuje s mládeží, citlivě vnímá reálnost tohoto problému i jeho závažnost. Jde o téma velmi široké a v řadě směrů dost dobře propracované a to jak v kontextu šikany, tak i mimo ni.

Autor si zcela správně zvolil výsek problematiky. Zajímá se o srovnání pocitů (str.11) nebo prožívání (str. 52) nebo představ pocitů (str. 68) obětí tradiční šikany a kyberšikany. Cílem výzkumu je však také „zmapovat aktuální situaci mezi dětmi v České republice“ (str. 52). Výskyt šikany a kyberšikany představuje evidentně vedlejší produkt práce – vzhledem k utváření a popisu vzorku je výpovědní hodnota maximálně orientační. Rozhodně nevyovídá o situaci mezi dětmi v České republice.

Je škoda, že M.Šmolka nerozvedl víc důvody, které ho vedly právě k výše uvedenému vymezení tématu – možná by si přitom sám více ujasnil nezbytnost psychologické reflexe relevantních zdrojů a existujících poznatků. Literárně přehledová část se zabývá definicemi, výkladem čeho všeho se šikana týká (nenašel jsem ani zmínku, že také učitel se může k žákům chovat tak, že naplňuje podmínky pro označení šikana). Uváděné obsahy odpovídají názvu diplomové práce, nikoli však věcnému zaměření empirické části. Autor se v ní zabývá pocity, které by mohl mít šikanovaný a současně rozdíl v pocitech mezi šikanou a kyberšikanou – ovšem v literárněpřehledové části není o této problematice ani zmínka. Z toho vyplývá možnost, že práce je natolik jedinečná, novátorská, že psychologie se zatím touto problematikou vůbec nezabývala (dokonce ani v obecné rovině). Pak to diplomand neměl opominout sdělit a dokladovat na základě důkladného studia literatury. Nebo tuto část opomněl a jedná se o velkou chybu. Bez zasazení práce do kontextu současných poznatků jde o práci pro práci. Naproti tomu text obsahuje množství dílčích údajů, jejichž vztah ke zpracovávanému tématu je jen velmi volný a pokládám je spíše za vatu (jde např. o mobbing, šikana v armádě, ve vězení - literárně přehledová část zahrnuje 2/3 textu). Z hlediska celé práce je „teoretická“ část vcelku irelevantní, praktická část na ni navazuje jen velmi volně. Vlastně i jediný výzkum k tématu (Slaměnik+Hurychová) se objevuje teprve v empirické části.

Empirická část sestává ze zpracování 2 otázek 670 dotazníků žáků základních a středních škol. Další čtyři otázky se týkaly incidence šikany (viz výše). Velmi pozitivně hodnotím fakt, že diplomand nepoužil velmi málo vypovídající nálepku šikana/kyberšikana, ale popsal jednotlivé operace, ke kterým se probandi měli vyjádřit. Autor prakticky neuvádí primární data, ze kterých vycházel.

Diplomand prozíravě spojil diskusi se závěrem. Slušelo by se dodat i se souhrnem. Faktické diskuse je na čtyřech stranách pomálu. Zcela schází začlenění do kontextu současných poznatků – patrně proto, že byly uvedeny jen minimálně.

Diplomand zdůrazňuje velký vzorek. Kvituji tento počet, nicméně věřím, že ani on nepodléhá iluzi, že prostý velký počet probandů automaticky zvyšuje výpovědní hodnotu práce.

Závěr: Téma práce je zvoleno vhodně. Ve zpracování diplomového úkolu spatřuji výraznější problémy jak v samotné části literárněpřehledové i empirické, tak zejména v jejich provázanosti. Přesto doporučuji k obhajobě a věřím, že M.Šmolka jednotlivé připomínky přesvědčivě vysvětlí. Navrhuji hodnocení dobře.

PhDr. Václav Mertin

1.9.2011